

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีความสลับซับซ้อน และสับสนวุ่นวายทำให้บุคคลต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยเฉพาะเยาวชนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเป็นช่วงระยะเวลาคาบเกี่ยวระหว่าง ความเป็นเด็กต่อเนื่องกับความเป็นผู้ใหญ่เป็นระยะที่มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความอ่อนไหวทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ง่าย เพราะมีการ เปลี่ยนแปลงมาก และรวดเร็วในทุกด้านของพัฒนาการ (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 329) ส่งผลให้ วัยรุ่นจะต้องเผชิญกับ ความกดดันและความสับสนต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง ทางร่างกาย บทบาทหน้าที่และการแสดงพฤติกรรม ตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่แตกต่างกันระหว่าง ความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งยังต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเลือกเส้นทางชีวิตให้กับตนเอง หลายๆ อย่างสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา อาชีพหรือแม้กระทั่ง อนาคตทางด้านคู่ครอง นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับปัญหาทางเพศและปัญหาความประพฤติ อันเกิด จากอิทธิพลของสิ่งชั่วร้ายทางสื่อมวลชนและแหล่งบันเทิงต่างๆ สถานะเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิต ที่มีความยากลำบากในการปรับตัวหรือเป็นระยะวิกฤต (Critical period) ที่จะกำหนดชะตากรรม ของชีวิตว่าจะไปในทิศทางใด (อุไร สุมาริธรรม 2545: 6-7)

โดยธรรมชาติของบุคคลเมื่อเกิดสภาพปัญหาที่มาขัดขวางจนเกิดเป็นความทุกข์กาย ทุกข์ใจ พวกเขาจะเลือกแสดงพฤติกรรมเพื่อลดสภาพความทุกข์กายทุกข์ใจโดยวิธีการต่าง ๆ ขึ้นกับสถานการณ์ชีวิตที่เป็นปัญหาทั้งนี้สถานการณ์ชีวิตที่บุคคลจะประเมินว่าเป็นปัญหากับตนเอง หรือไม่นั้นจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลที่เป็นผู้แปลความหมายของสถานการณ์และให้ ความสำคัญตามขอบเขตที่มีมาตรฐานซึ่งมีที่มาจากความเป็นตัวตนภายในของบุคคล (มุกซ์ดา ผดุงยาม 2547:33) ในกรณีวัยรุ่นก็เช่นกันเมื่อวัยรุ่นต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ คุกคาม ทำให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจ พวกเขาก็ต้องปรับหรือเลือกแสดงพฤติกรรมการเผชิญ ปัญหา (Coping Style) ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาขณะนั้น

ลาซารัส (Lazarus, 1966, cited in Lazarus and Folkman, 1984: 24) ได้อธิบายความหมายของการเผชิญปัญหาว่าเป็นความพยายามทางปัญญา และพฤติกรรมของบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อจัดการกับความต้องการหรือข้อเรียกร้องทั้งจากภายในและภายนอกที่บุคคลประเมินว่าเกินความสามารถที่ตนจะรับได้หรือเป็นภาวะที่คุกคามต่อความเป็นอยู่ของบุคคล คนปกติทั่วไปจะปรับใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาแบบที่คุ้นเคยเพียงครั้งสองครั้ง (Boyd and Johnson 198 : 7) ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแต่ประการใด แต่กลับเป็นประโยชน์ในส่วนที่ช่วยให้พ้นจากสภาพความทุกข์ใจและช่วยให้อารมณ์สงบลงได้บ้าง แต่ถ้ามีการใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาแบบเดิมเป็นประจำซ้ำ ๆ เกินไปจนกลายเป็นลักษณะนิสัยจะนำไปสู่ปัญหายุ่งยากในการปรับตัวในระยะต่อมามากยิ่งขึ้นเพราะลักษณะการเผชิญปัญหาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ถ้ามีการรับรู้มาอย่างไม่เหมาะสมก็อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ดังที่บอยด์และจอห์นสัน (Boyd and Johnson 1981: 11) ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมใหม่ที่จะเกิดตามมาภายหลังเมื่อบุคคลได้เลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดมากเกินไปจะมีลักษณะเป็นพฤติกรรมในขั้นสุดท้ายที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน เช่น การฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม โรคจิต เป็นต้น

ดังนั้นการทำความเข้าใจพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของบุคคล จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเรื่องหนึ่งในแง่การพัฒนามนุษย์และครอบครัว โดยเฉพาะพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่เป็นวัยเปลี่ยนผ่าน ไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติในอนาคต ถ้าเด็กวัยรุ่นสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ และดำเนินชีวิตผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก วัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี แต่หากเผชิญปัญหาแล้วปรับตัวไม่ได้หรือปรับไม่ถูกวิธี กลายเป็นวัยรุ่นที่เป็นปัญหา วัยรุ่นเหล่านี้ อาจนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัวหรือสังคมได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 365) จากการประมวลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาจำนวนมากพอสมควร แต่เป็นการวิจัยที่เน้นไปที่กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมภาวะปกติโดยทั่วไป ไม่มีแรงกดดันภายนอกอื่นมาส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กซึ่งแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งของสังคมไทย คือ วัยรุ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นอกเหนือจะได้รับแรงกดดันอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือภาวะวิกฤตตามช่วงวัยที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว วัยรุ่นเหล่านี้ยังมีภาวะคุกคามของสถานการณ์ความรุนแรงจากการก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสถานการณ์ความรุนแรงจากการก่อการร้ายดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา ลักษณะเหตุการณ์ทั้งการ

ปล้นปืน การก่อจลาจลการเผาทำลายสถานที่ราชการโดยเฉพาะโรงเรียนและสถานีตำรวจ รวมไปถึงการฆ่าเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์รายวัน (รอมือเลาะ มู้นะ 2553: 17) จากรายงานของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2555) รายงานเกี่ยวกับการสรุปสถานการณ์ความรุนแรงภาคใต้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2547 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2555 พบว่า มีเหตุการณ์ความไม่สงบทั้งหมดจำนวน 11,542 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวมทั้งสิ้นจำนวน 13,571 ราย โดยมีผู้เสียชีวิตจำนวน 5,086 รายและผู้บาดเจ็บจำนวน 8,485 ราย จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นสามารถสรุปความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ โดยจังหวัดนราธิวาสมีสถิติสูงสุดถึง 3,449 ครั้ง รองลงมาคือจังหวัดยะลาจำนวน 2,993 ครั้ง จังหวัดปัตตานี จำนวน 2,935 ครั้ง และจังหวัดสงขลาจำนวน 242 ครั้ง จากจำนวนเหตุการณ์เปรียบเทียบ 6 ปี (2547 – 2553) (ศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้, 2553)

สำหรับวัยรุ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ความไม่สงบเป็นเหตุการณ์รุนแรงที่ก่อให้เกิดบาดแผลด้านจิตใจ มีความยากลำบากในการทำกิจกรรมประจำวัน เช่น ในการเดินทาง การปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ได้ใช้พลังในทางสร้างสรรค์ ต้องเก็บตัว มีกิจกรรมน้อยลง ทำให้เกิดความกดดัน หงุดหงิด หรือยึดติดกับอารมณ์ความรู้สึกที่กดกลืนอยู่ในใจ และมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองจนทำให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันในสังคม และอาจนำไปสู่การใช้วิธีรุนแรงในการแก้ปัญหา (กรมสุขภาพจิต, 2551) นอกจากนี้ วัยรุ่นเป็นวัยที่ถูกเพ่งเล็งจากภาครัฐหรือประชาชนในพื้นที่ ทำให้วัยรุ่นเกิดความเครียด รู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ก่อให้เกิดความเครียดที่เรื้อรัง ทำให้วัยรุ่นต้องเผชิญกับปัญหาอยู่ตลอดเวลา ต้องมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความผิดปกติทางจิตใจได้ (กรมสุขภาพจิต, 2553) เกิดผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการดำเนินชีวิต ต่อการเรียนรู้ และต่ออนาคตของวัยรุ่น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทยเพื่อสำรวจและศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเผชิญปัญหากับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเผชิญปัญหา โดยศึกษา 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองความเชื่ออำนาจในตนทักษะการแก้ปัญหาและทักษะทางด้านสังคม ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคมสัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เพื่อจะได้ทราบว่า พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไรและปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน และเป็นแนวทางใน

การแนะนำทักษะที่หลากหลายในการเผชิญปัญหาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่นักเรียนเผชิญอยู่ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ปรับแก้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาให้เหมาะสมกับตนเองและสถานการณ์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณืความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านสังคม และปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัวซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณืความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณืความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้กรอบแนวคิดของรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาของลาซารัส และ โพลท์แมน ซึ่งรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ว่ามาจากหลายด้าน ทั้งสาเหตุทางด้านสถานการณ์ที่มองว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวบุคคลทั้งสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม ที่เกิดจากการสะสมตั้งแต่เด็กและติดตัวบุคคลมาซึ่งมักมีพื้นฐานมาจากการอบรมถ่ายทอดของสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา สาเหตุที่มีอิทธิพลร่วมกันระหว่างจิตใจและสถานการณ์เป็นสาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลร่วมกันระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญ และสาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งเป็นจิตลักษณะ ที่มีความเป็นพลวัตร มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและ/หรือในเชิงคุณภาพได้มาก อันเป็นผลของสถานการณ์ปัจจุบันร่วมกับลักษณะของจิตเดิมของบุคคล เช่นความเครียดในเรื่องหนึ่ง ๆ แต่ละบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันอาจมีจิตลักษณะตามสถานการณ์ในปริมาณที่ต่างกันก็ได้ เพราะขึ้นอยู่กับพื้นเพของจิตลักษณะเดิมที่

เกี่ยวข้อง (ดูเดือน พันธมนาวิน.2550: 85-107) นอกจากนี้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักเรียนมัธยมปลายในกรอบกว้างแล้วการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะลงไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมปลายโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาของลาซารัสและโฟลค์แมน (Lazarus & Folkman 1984: 141-155) ซึ่งลาซารัสมองว่าการเผชิญปัญหาเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ประกอบด้วย 2 กระบวนการที่คาบเกี่ยวกัน คือ กระบวนการประเมินค่าทางปัญญา (Cognitive appraisal process) และกระบวนการเผชิญปัญหา (Coping process) สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะขั้นตอนในกระบวนการที่ 2 คือกระบวนการเผชิญปัญหา ซึ่งในกระบวนการนี้มี 2 วิธี คือ การเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem - focused coping) และการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion - focused coping)

การเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาเป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับสภาพการณ์ที่เป็นสาเหตุของปัญหาให้คลี่คลายลงโดยการพยายามทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุ และทางออกที่เป็นไปได้ กลวิธีที่ใช้จะมุ่งปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขที่สถานการณ์ หรือมุ่งปรับเปลี่ยนแก้ไขที่ตัวบุคคลเอง

การเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์เป็นวิธีการที่บุคคลใช้กระบวนการทางปัญญาเพื่อจัดการหรือควบคุมอารมณ์ หรือความทุกข์ที่เกิดจากเหตุการณ์ให้คลี่คลายลงโดยปัญหานั้นอาจยังคงอยู่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการจำแนกลักษณะของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาเป็นสองด้าน แต่วิธีการเผชิญปัญหาที่เป็นผลดีกับบุคคลมากที่สุดก็คือ การใช้กลวิธีทั้งสองแบบผสมผสานร่วมกันอย่างเหมาะสม โดยใช้ให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการจัดการกับปัญหาอย่างแท้จริง

ลาซารัสและโฟลค์แมนพบว่าบุคคลจะมีวิธีการเผชิญปัญหาอย่างไร และสัมฤทธิ์ผลในการเผชิญปัญหาหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (Lazarus & Folkman 1984: 150-170) ได้แก่

1. ภาวะสุขภาพและพลังกำลังของบุคคล (Health and Energy) จะช่วยส่งเสริมความพยายามในการจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ บุคคลที่มีสุขภาพดี มีพลังกำลังแข็งแรงย่อมมีความเข้มแข็งอดทนต่อภาวะเครียดได้มากกว่าบุคคลที่เจ็บป่วย อ่อนแอ
2. ความเชื่อทางบวก (Positive Believe) ความเชื่อในทางบวกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหา คือ ความเชื่อในความสามารถของตน หรือความเชื่ออำนาจภายในตน กับความเชื่อในอำนาจภายนอก บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มักจะใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา ส่วนบุคคลที่เชื่ออำนาจภายนอกตน มักจะใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือความรู้สึนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและความเชื่ออำนาจในตน

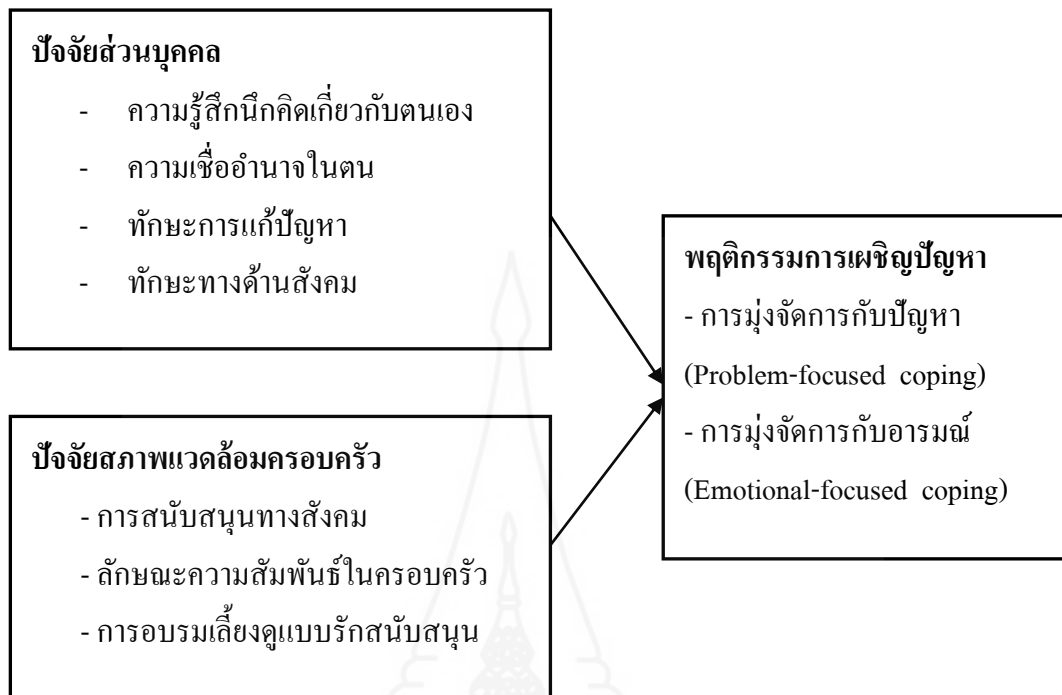
3. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill) บุคคลที่สามารถแสวงหาความรู้และนำข้อมูลต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผลรวมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีหลากหลายแนวทางในการแก้ไขปัญหา ย่อมช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาได้ดียิ่งขึ้น สำหรับตัวแปรที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ใช้ในการ ศึกษาครั้งนี้ คือ ทักษะการแก้ปัญหของนักเรียน

4. ทักษะด้านสังคม (Social Skill) เป็นการแสดงถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยบุคคลที่มีทักษะดีจะช่วยเอื้ออำนวยให้สามารถจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือทักษะทางสังคมของนักเรียน และสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียน

5. การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) บุคคลที่ได้รับการสนับสนุน หรือได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะช่วยให้บุคคลมีแหล่งทรัพยากรที่จะจัดการกับปัญหาได้มากขึ้น สำหรับตัวแปรที่สอดคล้องที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียน และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

6. ทรัพยากรทางด้านวัตถุ (Material Resource) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับเศรษฐกิจได้แก่เงิน สิ่งของ หรือบริการที่เงินสามารถซื้อได้ บุคคลที่มีทรัพย์สิน เงินทอง หรือสิ่งของต่าง ๆ จะสามารถใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการจัดการกับปัญหาได้วิธีหนึ่ง ซึ่งอาจช่วยให้บุคคลมีทางเลือกวิธีแก้ปัญหาได้มากขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ศึกษาครอบคลุมเกี่ยวกับตัวแปรบางประการ ดังรายละเอียดในภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

4. สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดที่พัฒนามาข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นสมมติฐานวิจัยที่จะนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในกรณีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 9 ข้อ ดังนี้

4.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการอารมณ์

4.2 ระดับความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และ พฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.3 ระดับความเชื่ออำนาจในตนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.4 ระดับทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และพฤติกรรม การเผชิญปัญหาโดยรวม

4.5 ระดับทักษะทางด้านสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และ พฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.6 ระดับการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.7 ระดับสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญ ปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.8 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ด้านการมุ่งจัดการกับ อารมณ์และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวม

4.9 ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัวของนักเรียนสามารถร่วมทำนาย พฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ตลอดจนพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในภาพรวมของนักเรียนได้

5. ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหา และศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัวกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2555

5.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษารั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและ นราธิวาส ปีการศึกษา 2555 โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างน้อย 200 คนขึ้นไป

5.2 ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4-6ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2555

5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร ตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของลาซารัส และ โพลค์แมน ปัจจัยที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของบุคคลมีอยู่จำนวนมาก ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจำกัดขอบเขตตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

5.3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ความรู้สึนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านสังคม การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

5.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเผชิญปัญหา

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อจำกัดในเรื่องการเก็บข้อมูล เนื่องจาก พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีสถานการณ์ความรุนแรงจากการก่อการร้าย ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่สามารถรับรู้ได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์เมื่อไหร่ ที่ไหน และการรายงานข่าวจากสื่อต่าง ๆ พบว่าโรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่เกิดเหตุการณ์ก่อการร้าย

ผู้วิจัยไม่ได้เป็นคนในพื้นที่จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางเพื่อไปเก็บข้อมูลทำให้การเข้าไปเก็บข้อมูลต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง มีการติดต่อประสานงานที่ชัดเจน และใช้ระยะเวลาอันสั้นในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกช่วงเดือนถือศีลอดของมุสลิมในการลงไปเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ได้รับการยืนยันว่าจะเกิดเหตุก่อการร้ายน้อยที่สุดหรือไม่เกิดเหตุเลย แต่พบว่าเมื่อผู้วิจัยลงไปเก็บข้อมูลจริงมีเหตุการณ์การก่อการร้ายในพื้นที่ทั้งสามจังหวัดที่เก็บข้อมูลเด็กนักเรียนจึงต้องรีบกลับบ้านและเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลแล้วต้องรีบออกจากพื้นที่ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลได้เมื่อนำมาตรวจสอบภายหลังแล้วขาดความสมบูรณ์จึงต้องตัดข้อมูลเหล่านั้นไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

7.1 พฤติกรรมการเผชิญปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสภาพปัญหา ต่อบุคคล หรือเหตุการณ์ที่คุกคามหรือทำลาย ทั้งนี้เพื่อ

แก้ไขปัญหหรือสิ่งที่มาคุกคามนั้นให้คลี่คลายลง ประกอบด้วยการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์

7.2 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หมายถึงสิ่งที่นักเรียนรู้สึกต่อตนเองในด้าน ลักษณะรูปร่าง บุคลิกภาพ ด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความสามารถในการด้านต่าง ๆ อันเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนเคยมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมและนำไปสู่การตีความ ที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

7.3 ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองที่ตนสามารถควบคุมได้ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับความเชื่ออำนาจนอกตน หมายถึงการที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากอำนาจภายนอก โชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญและอำนาจของผู้อื่น ซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้ ความเชื่อที่แตกต่างกันเป็นผลให้นักเรียน 2 ประเภทนี้มีลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกัน

7.4 ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึงความสามารถของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับขบวนการคิดแก้ปัญหาในที่นี้พิจารณาจาก 1) การรับรู้ปัญหา 2) ระบุสาเหตุของปัญหา 3) เลือกทางแก้ปัญหาที่เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง

7.5 ทักษะทางด้านสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ตามองค์ประกอบทักษะทางสังคม 4 องค์ประกอบคือ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

7.6 การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมโดยรู้ว่ามีแหล่งหรือบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือหรือคาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นได้แก่เพื่อนครูและคนรู้จักคุ้นเคยอื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อแม่และพี่น้องในครอบครัวในด้านข้อมูลข่าวสารวัตถุสิ่งของที่สามารจับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ เช่น การได้รับการบริการตามที่ต้องการรวมถึงการได้รับการเอาใจใส่ได้รับความรักและได้รับกำลังใจ เป็นต้น

7.7 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ และลูก ๆ หรือผู้ปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่คนอื่น ๆ

ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอาเพื่อที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปอย่างมีความสุข มีความเข้าใจ อันดี ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) ด้านภารกิจที่สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบตาม บทบาทและหน้าที่ 2) ด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว 3) ด้านการแสดงออกถึงความ ผูกพันอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน และกัน 5) การแก้ปัญหาและความขัดแย้งร่วมกัน 6) ด้านการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกัน 7) ด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กฎระเบียบของครอบครัว

7.8 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลายในการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดว่ามีการปฏิบัติต่อนักเรียน โดยให้ความใกล้ชิดสนิทสนมด้วยความรักช่วยเหลือสนับสนุนและยอมรับในตัวบุตรหลานน้อย เพียงใด

7.9 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ปีการศึกษา 2555

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

8.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น หรือนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

8.2 ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการ

8.2.1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัด กิจกรรม วางแผนพัฒนาการเรียน การสอน แก่นักเรียนให้มีความครอบคลุม ทั้งด้านสติปัญญา และอารมณ์ และสังคม

8.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทาง แก่ ผู้ปกครอง ครู ในการดูแล ช่วยเหลือและส่งเสริม นักเรียนให้มีวิธีการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม กับสภาพการณ์ที่นักเรียนเผชิญอยู่ทั้งนี้เพื่อให้สามารถ นำไปใช้ปรับแก้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาให้เหมาะสมกับตนเองและสถานการณ์ต่อไป